Nr 52.

Ankom till riksdagens kansli den 12 maj 1927 kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, jämte i ämnet väckta motioner.

Under elfte huvudtiteln av den till innevarande års riksdag avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov hade Kungl. Maj:t under punkten 22 föreslagit riksdagen att, i avvaktan på den proposition i ämnet, som kunde komma att avlåtas till riksdagen, tillsvidare beräkna ordinarie anslaget till bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, till 377,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 24 februari 1927 dagtecknad proposition nr 179, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels antaga ett vid propositionen fogat förslag till förordning om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring,

dels ock öka *ordinarie* anslaget till bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, nu 252,000 kronor, med 125,000 kronor till 377,000 kronor.

Lydelsen av berörda förslag till förordning skall i det följande av utskottet återgivas.

Till utskottets behandling hava vidare hänvisats följande i anledning av nämnda proposition nr 179 inom riksdagen väckta motioner, nämligen inom första kammaren nr 228 av herr *Lindhagen* och inom andra kammaren nr 338 av herr *Lindberg*. *Motioner.*

I förstnämnda motion har hemställts, »att riksdagen i anledning av propositionen nr 179 om ersättning för kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, ville:

»1) besluta eller hos Kungl. Maj:t begära förslag om författningens komplettering på det sättet, att värnpliktig förklaras skola för invaliditet eller varaktigt lyte eller sjukdom erhålla full gottgörelse enligt de i 6 kap. 2, 3 och 4 §§ stadgade grunder dock ej med mindre belopp än som tillkomma dem enligt författningens speciella stadganden om ersättning;

2) besluta att den i 8 § fastställda arbetsförtjänst höjes till respektive 2,500 och 2,000 kronor, vartill ytterligare läggas tre ålderstillägg efter fem på varandra följande år med 300 kronor för varje gång;

3) besluta att preskriptionstiden av tre år, som omförmäles i 23 §, skall utbytas mot tio år;

4) besluta eller hos Kungl. Maj:t begära förslag att författningen erhåller återverkande kraft på tidigare ersättningar, som för enahanda fall utgå med mindre belopp än enligt den nya lagen;

5) besluta eller hos Kungl. Maj:t begära förslag om att från de administrativa myndigheternas avgörande talan får fullföljas vid domstol;

6) besluta, att 20 § andra stycket sista punkten skall utgå;

7) antaga det framlagda författningsförslaget såsom lag.»

I motionen II: 338 föreslås, »att riksdagen måtte besluta,

dels att § 8 i Kungl. Maj:ts förslag till förordning om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, erhåller följande lydelse:

'Den årliga arbetsförtjänst, som i 6 och 7 §§ omförmäles, antages utgöra vid tiden för olycksfallet:

a) tvåtusen fyrahundra kronor

för värnpliktig, som, efter avslutande av honom enligt värnpliktslagen åliggande första tjänstgöring och repetitionsövningar eller motsvarande tjänstgöring, deltager i tjänstgöring eller övning, som enligt värnpliktslagen åligger honom eller som eljest i laga ordning blivit honom ålagd,

för värnpliktig, som avses i § 27 mom. 1 D värnpliktslagen och som fullgör i nämnda lagrum angiven fackutbildning eller facktjänstgöring, samt

för värnpliktig, som fullgör tjänstgöring, varom i § 27 mom. 1 B värnpliktslagen sägs, såsom furir vid armén eller flygvapnet eller i motsvarande tjänsteställning vid marinen;

b) ettusen åttahundra kronor

för värnpliktig, som icke avses härovan under a).

För fast anställd beräknas ifrågavarande arbetsförtjänst efter de grunder, som stadgas i 9 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete;'

dels ock öka ordinarie anslaget till bidrag för ändamålet till det högre belopp, som motiveras av den i § 8 företagna ändringen av det kungliga förslaget.»

Beträffande motiveringen för såväl propositionen som motionerna tillåter sig utskottet att, i den mån redogörelse i det följande ej lämnas, hänvisa till desamma.

Historik. Nu gällande bestämmelser angående ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, återfinnas i *förordningen den 18 juni 1909* (nr 89 s. 1). Bestämmelserna i denna förordning, vilken avser värnpliktiga, volontärer vid hären samt flottans och kustartilleriets stammanskap, ansluta sig i huvudsak till lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för

skada till följd av olycksfall i arbete, vilken lag numera ersatts av lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete. De väsentligaste olikheterna bestå *dels* däri, att ersättning enligt 1909 års förordning utgår, förutom för skada till följd av olycksfall under militärtjänstgöring, jämväl om sjukdom med därav följande skada yppas under eller efter slutad militärtjänstgöring och tjänstgöringen skäligen kan antagas hava bidragit till sjukdomen, *dels ock* däri, att ersättningsbeloppen enligt nämnda förordning äro högre än de, som utgingo enligt 1901 års olycksfallsersättningslag. I sistnämnda hänseende må nämnas, att ersättningarna enligt 1909 års förordning, vilka redan från början i allmänhet utgingo med 50 procent högre belopp än enligt olycksfallsersättningslagen, sedermera fördubblats genom förordningen den 4 juni 1920 (nr 305) angående ändrad lydelse av 4 och 12 §§ i förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Efter den genom sistnämnda förordning vidtagna förhöjningen av ersättningsbeloppen utgår vid övergående skada sjukhjälp med 3 kronor om dagen och vid skada, som medfört för framtiden bestående förlust eller minskning av arbetsförmågan, årlig livränta med 900 kronor respektive det lägre belopp, som svarar mot arbetsförmågans minskning. Där skadan medfört döden, erhålla de efterlevande begravningshjälp med 150 kronor, varjämte årliga livräntor utgå till änka med 360 kronor och till varje minderårigt barn med 180 kronor. Om den avlidne icke efterlämnat änka eller barn, utgår under viss förutsättning årlig livränta till fader eller moder eller, om båda leva, till dem gemensamt med 360 kronor och till varje minderårigt syskon med 180 kronor. Livräntor till efterlevande få dock icke sammanlagt uppgå till mer än 900 kronor.

Ersättningsanspråk enligt förordningen preskriberas inom viss kortare tid, från det skadan yppades, eller vid dödsfall, från det döden inträffade. För yrkande om jämkning uti redan beviljad ersättning är likaledes stadgad viss kort preskriptionstid. Beslutanderätten i ersättningsfrågor tillkommer riksförsäkringsanstalten. Den, som är missnöjd med nämnda myndighets beslut, äger söka ändring däri genom anhängiggörande av talan vid domstol eller påkallande av skiljeavtals tillämpning.

Såsom ovan nämnts, har 1901 års olycksfallsersättningslag numera ersatts av *lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete.* Genom sistnämnda lag, vilken trädde i tillämpning den 1 januari 1918, infördes i den svenska sociala olycksfallsförsäkringen åtskilliga helt nya genomgripande grundsatser. Sålunda gäller, bland annat, *att* den skadade i anledning av försäkringen skall beredas erforderlig läkarvård jämte läkemedel och andra till arbetsförmågans höjande nödiga hjälpmedel, *att* den kontant utgående ersättningen till sitt belopp skall bestämmas i visst förhållande till den skadades arbetsförtjänst, *att* någon tidsfrist icke finnes stadgad för väckande av anspråk på ersättning eller sökande av jämkning i redan beslutad ersättning, samt *att* tvister i ersättningsfrågor m. m. icke skola underställas de allmänna domstolarnas prövning utan avgöras av det för sådant ändamål inrättade försäkringsrådet.

Sedan riksförsäkringsanstalten erhållit Kungl. Maj:ts uppdrag att avgiva förslag till de föreskrifter, som betingades av 1916 års olycksfallsförsäkringslag, utarbetade anstalten, som ansåg uppdraget jämväl avse förslag till sådan ändring av stadgandena i 1909 års förordning, vilken kunde erfordras för att bringa nämnda stadganden i överensstämmelse med de inom den sociala olycksfallsförsäkringen införda nya grundsatserna, med biträde av, bland andra, särskilda till anstaltens förfogande ställda sakkunniga, *förslag till en helt ny författning angående ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.* Nämnda författningsförslag överlämnades med utlåtande *den 30 december 1918* till Kungl. Maj:t, som däröver infordrade yttranden från arméförvaltningen, marinförvaltningen, medicinalstyrelsen, försäkringsrådet och statskontoret.

Försäkringsrådet erinrade i sitt yttrande om att, sedan berörda utlåtande och förslag framlagts, socialförsäkringskommittén den 14 oktober 1919 avgivit betänkande och förslag angående allmän sjukförsäkring, därvid kommittén jämväl förklarat sig hava för avsikt att särskilt avgiva förslag till de ändringar i olycksfallsförsäkringslagen, som kunde föranledas, bland annat, av kommitténs förslag rörande allmän sjukförsäkring. Försäkringsrådet hemställde att med prövningen av förslaget till ny författning rörande kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, måtte få anstå, till dess frågan om allmän sjukförsäkring blivit avgjord, och företagas först i sammanhang med förslag till ändringar i olycksfallsförsäkringslagen. I avvaktan på den slutliga prövningen av författningsförslaget ansåge sig emellertid försäkringsrådet böra föreslå viss förhöjning av ersättningsbeloppen ävensom vissa förändringar av preskriptionsbestämmelserna i 1909 års förordning.

I proposition den 27 februari 1920, nr 208, förelade Kungl. Maj:t 1920 års riksdag förslag till ändringar i 1909 års förordning i enlighet med försäkringsrådets förslag. Därvid anförde föredragande departementschefen till statsrådsprotokollet, bland annat, att, ehuru det givetvis vore av synnerlig vikt, att en fullt tillfredsställande lagstiftning på förevarande område snarast möjligt komme till stånd, han icke ville motsätta sig ett uppskov med antagandet av riksförsäkringsanstaltens förslag, under förutsättning att provisoriska åtgärder omedelbart vidtoges för undanröjande av de mest framträdande bristerna i 1909 års förordning.

Riksdagen anmälde i skrivelse den 18 maj 1920, nr 242, att riksdagen bifallit det vid nyssnämnda proposition fogade förslag till ändringar i 1909 års förordning, allenast med viss jämkning beträffande den tid, från och med vilken de ändrade bestämmelserna skulle tillämpas.

I enlighet härmed utfärdades därefter den i det föregående omnämnda förordningen den 4 juni 1920 (nr 305).

Med anledning av vad sålunda förekommit fick riksförsäkringsanstaltens den 30 december 1918 avgivna förslag till helt ny författning i förevarande ämne vila.

Uti skrivelse den 18 januari 1923 framlade riksförsäkringsanstalten förslag till vissa ändringar i 1909 års förordning i syfte, bland annat, att vinna lik-

formighet med olycksfallsförsäkringslagen. Detta förslag, varöver försäkringsrådet hördes och vars framläggande för riksdagen ånyo påyrkades av anstalten i skrivelse den 22 november 1923, ledde icke heller till någon vidare åtgärd från Kungl. Maj:ts sida.

I anledning av en vid 1925 års riksdag inom första kammaren i ämnet väckt motion, nr 235, uttalade emellertid riksdagen i skrivelse den 2 juni 1925, nr 310, att riksdagen icke kunnat undgå att finna de nu gällande bestämmelserna angående ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, vara i åtskilliga hänseenden otillfredsställande. Det syntes därför riksdagen önskvärt, att förslag till ny lagstiftning i ämnet med det snaraste framlades för riksdagen.

Under erinran om det år 1918 avgivna förslaget anbefallde Kungl. Maj:t därefter genom skrivelse den 5 mars 1926 riksförsäkringsanstalten att, i den mån så betingades av numera föreliggande ändrade förhållanden, inkomma med förnyat förslag i ämnet. Med anledning härav har riksförsäkringsanstalten med skrivelse *den 6 augusti 1926* avgivit *nytt förslag i ämnet;* varjämte anstalten i skrivelse den 7 därpåföljande december framlagt vissa beräkningar av de vid förslagets genomförande uppkommande kostnaderna. Riksförsäkringsanstaltens nya författningsförslag ansluter sig i väsentliga delar till det år 1918 avgivna förslaget, men företer i förhållande till detta *dels* vissa skiljaktigheter, föranledda av de ändringar, som under den mellanliggande tiden vidtagits i olyckfallsförsäkringslagen, *dels ock* vissa andra avvikelser, som anstalten funnit av förhållandena motiverade.

Över det nya förslaget, vilket såsom bilaga B finnes fogat vid Kungl. Maj:ts förevarande proposition, hava yttranden inhämtats — förutom från de myndigheter, som yttrade sig över det tidigare förslaget — jämväl från flygstyrelsen och socialstyrelsen.

Beträffande behovet av nya bestämmelser i förevarande ämne har *departementschefen* inledningsvis anfört följande:

»För egen del har jag vid det övervägande, jag ägnat åt detta ärende, kommit till den uppfattningen, att starka skäl föreligga att nu bringa frågan om en ändring av ifrågavarande bestämmelser till sin lösning.

Såsom av det föregående framgår, uttalade 1925 års riksdag önskvärdheten av att förslag till ny lagstiftning i ämnet med det snaraste framlades för riksdagen. De brister i de gällande bestämmelserna, som föranledde detta uttalande, torde i väsentlig mån sammanhänga med det förhållandet, att nämnda bestämmelser i det stora hela kvarstå på 1901 års olycksfallsersättningslags grund. I första hand synes det därför angeläget, att de nya grundsatser, som, enligt vad jag i det föregående antytt, genom 1916 års olycksfallsförsäkringslag vunnit insteg inom den sociala olycksfallsförsäkringen, jämväl vinna tillämpning på förevarande område. Detta förefaller så mycket mera påkallat, som en del av den personal, vilken omfattas av 1909 års förordning, nämligen de fast anställda, också faller under olycksfallsförsäkringslagen. Även om åvägabringandet av en dylik överensstäm-

melse med sistnämnda lags grundsatser närmast ter sig behövligt i fråga om ersättning för skada till följd av olycksfall, gör sig i viss mån samma behov gällande beträffande ersättning i anledning av sjukdom, som ej förorsakats av olycksfall. I sistnämnda hänseende är den nuvarande lagstiftningen emellertid även ur annan synpunkt i behov av revidering. Sålunda har erfarenheten givit vid handen, att avfattningen av det grundläggande stadgandet rörande rätten till ersättning för sjukdom, som ej förorsakats av olycksfall, lett till ojämnhet och osäkerhet i tillämpningen samt nödvändiggjort omfattande undersökningar, i följd varav den sjuke ofta icke utan betydande omgång kunnat komma i åtnjutande av sin ersättning. Då dylika sjukdomsfall representera det långt övervägande antalet fall, där ersättning enligt 1909 års förordning hittills ifrågakommit, inses lätt betydelsen av rättelses vidtagande i angivna avseende.

Det nu anförda torde innefatta tillräckliga skäl att äntligen underkasta de nuvarande bestämmelserna i förevarande ämne den genomgripande revision, som så länge varit förberedd. Att ytterligare uppskjuta denna revision i avvaktan på prövningen av frågan om anordnande av allmän och obligatorisk sjukförsäkring synes icke vara motiverat. Därest nämligen det förslag till sjukförsäkringens ordnande, vilket chefen för socialdepartementet senare i dag kommer att föreslå Kungl. Maj:t förelägga riksdagen och vilket går ut på en utvidgad frivillig sjukförsäkring, varder antaget, lärer frågan om införande av en allmän obligatorisk sjukförsäkring få anses för avsevärd tid framåt sakna aktualitet.

Vad nu angår riksförsäkringsanstaltens förslag till ändrade bestämmelser i förevarande avseende, hava åtskilliga av de erinringar, som däremot framställts av de i ärendet hörda myndigheterna, synts mig befogade. På grund härav och då jag dessutom funnit ytterligare jämkningar erforderliga i förslaget, har jag låtit inom försvarsdepartementet utarbeta ett nytt förslag, som jag nu anhåller få underställa Kungl. Maj:t.»

Utskottet. *Behovet av nya bestämmelser.*

Inom riksdagen har under senare år upprepade gånger framhållits, att föreskrifterna i 1909 års förordning i ämnet äro behäftade med brister i åtskilliga avseenden. Utskottet delar denna uppfattning och anser alltså i likhet med departementschefen starka skäl föreligga att äntligen underkasta ifrågavarande föreskrifter en genomgripande omarbetning. Såsom departementschefen framhållit, lärer anledning ej förefinnas att nu ytterligare uppskjuta denna revision i avvaktan på en eventuell prövning av frågan om allmän och obligatorisk sjukförsäkring. I detta avseende vill utskottet uttala, att även oberoende av det beslut, som av riksdagen må komma att fattas med anledning av Kungl. Maj:ts innevarande år framlagda förslag beträffande ordnandet av den frivilliga sjukförsäkringen, en omarbetning av gällande bestämmelser beträffande ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, nu synes böra komma till stånd.

Innan utskottet övergår till behandling av det genom förevarande proposition framlagda förslaget till ny förordning om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, har utskottet ansett sig böra i korthet beröra vissa av föredragande departementschefen inledningsvis behandlade allmänna spörsmål. *Vissa allmänna frågor.*

Beträffande frågan, huruvida bestämmelserna i förevarande ämne böra, efter förebild av 1909 års förordning, sammanfattas i en *särskild författning* eller om de till någon del böra meddelas i form av tillägg till olycksfallsförsäkringslagen, har departementschefen på anförda skäl ansett, att samtliga spörsmål rörande ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, borde regleras i en särskild författning, i följd varav det föreliggande förslaget avfattats så, att den fast anställda personal, som jämte de värnpliktiga avses med bestämmelserna och vilken för närvarande faller jämväl under olycksfallsförsäkringslagen, skulle kunna undantagas från tillämpningen av föreskrifterna i nämnda lag. Till den ståndpunkt, varpå förslaget i nu angivna hänseende vilar, har utskottet för sin del anslutit sig.

Vidkommande därefter den föreslagna *författningens form* må framhållas att, medan nu gällande bestämmelser äro meddelade i en av Kungl. Maj:t med riksdagen utfärdad förordning, riksförsäkringsanstaltens förslag innebär, att den nya författningen skulle erhålla formen av lag. Såsom skäl härför har anförts, att i anstaltens förslag upptagits bestämmelser, enligt vilka dels tvister om ersättning enligt författningen skulle undandragas de allmänna domstolarnas prövning, dels ock rätten till dylik ersättning icke skulle kunna överlåtas. Ehuru dylika bestämmelser jämväl ingå i det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget, har departementschefen, i betraktande av att ersättningsrätten enligt förslaget till övervägande del grundas på ett statens åtagande och förslaget i övrigt endast upptager eljest tillämpliga bestämmelser i olycksfallsförsäkringslagen, ansett skäl saknas att med avseende å formen frångå nu gällande författning. Till stöd för denna ståndpunkt har ock anförts, att enahanda bestämmelser som de av riksförsäkringsanstalten åsyftade återfinnas i förordningen den 1 juni 1923 (nr 138) angående ersättning av statsmedel för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig.

I förenämnda motion I: 228 har yrkats, att författningen i fråga skulle givas formen av lag.

För egen del har utskottet på de av departementschefen anförda skälen funnit sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag i förevarande avseende. Utskottet avstyrker sålunda vad motionären i denna punkt hemställt.

Då utskottet nu övergår till behandling av det föreliggande författningsförslaget, vill utskottet till en början såsom allmänt omdöme uttala, att utskottet vid granskning av förslaget funnit detsamma vara i det hela tillfredsställande och väl avvägt. Förslaget har ock, såsom redan av det förut anförda torde framgå, i de delar, där detta varit möjligt, nära anslutits till bestämmelserna i 1916 års olycksfallsförsäkringslag. Då utskottet på grund av vad nu anförts funnit sig böra i allt väsentligt biträda Kungl. Maj:ts för- **Författningsförslaget.**

slag, har utskottet ansett sig kunna i det följande inskränka sitt yttrande till att endast beröra de delar av författningsförslaget, beträffande vilka ändringar eller tillägg motionsvis påyrkats eller i övrigt ansetts böra ifrågakomma.

1 §. Under 1 § i förslaget äro upptagna föreskrifter angående den tjänstgöring och den personal, å vilken bestämmelserna skola äga tillämpning. Vad angår den personal, som skulle medtagas i författningen, upptog 1918 års förenämnda förslag bland ersättningsberättigade jämväl den, som med behörigt tillstånd såsom krigsman *frivilligt deltoge i militärtjänstgöring.* Härmed åsyftades i första rummet medlemmar i de frivilliga automobil- och motorbåtskårerna, men dessutom frivilliga militära deltagare i vissa övningar. Däremot avsågs ej att dit hänföra civila deltagare uti militärtjänstgöring (såsom röda korsets och röda stjärnans personal, annan frivillig sjukvårdspersonal, landstormskvinnor m. fl.).

I sitt senaste förslag har riksförsäkringsanstalten emellertid icke medtagit ifrågavarande kategori och till stöd härför anfört följande. Erfarenheten hade visat, att nya organisationer esomoftast bildats i syfte att i fred och vid krigstillfälle i ett eller annat avseende biträda de militära myndigheterna. Det kunde också inträffa, att befintliga organisationer av en eller annan anledning upphörde med sin verksamhet. Att uppdraga en gräns mellan de olika kategorier frivilliga, som borde komma i åtnjutande av förslagets ersättningsförmåner, och dem, som borde ställas utanför, hade visat sig erbjuda avsevärda svårigheter. Härtill komme, att under de senare åren ett allt större antal kvinnor frivilligt biträdde i den militära sjukvården, förplägnaden m. m. Att medtaga även dessa som ersättningsberättigade syntes emellertid kunna föranleda betänkligheter och skulle också medföra den olägenheten, att därigenom ytterligare specialbestämmelser av rätt invecklad beskaffenhet skulle vara erforderliga. Riksförsäkringsanstalten hölle därför före, att kategorien frivilliga deltagare i militärtjänstgöring helt borde utelämnas i förslaget. I de säkerligen rätt sällsynta fall, där billighet fordrade, att ersättning borde utgå, kunde ersättningsfrågan underställas statsmakternas prövning.

En ledamot av riksförsäkringsanstalten har anfört härifrån avvikande mening samt ansett rätt och billighet fordra, att ersättning utgåves till samtliga i militärtjänstgöring frivilligt deltagande, enär dessa utförde ett intresserat och betydelsefullt arbete samt utgjorde ett kompletterande element i landets krigsväsen.

Från flertalet av de i ärendet hörda myndigheternas sida hava ock erinringar framställts mot riksförsäkringsanstaltens senast intagna ståndpunkt.

Bland dessa myndigheter har statskontoret, som uttalat önskvärdheten av att de frivilligt tjänstgörande kunde på någon bestämmelse i själva författningen grunda rätt till ersättning i förekommande fall, anfört, att då det vore förenat med vissa svårigheter att i författningen angiva den ersättning, som borde tillkomma olika kategorier av de frivilliga, det syntes som om i

författningen lämpligen borde inflyta ett bemyndigande för Kungl. Maj:t att, där frivillig under militärtjänstgöring drabbades av skada, som eljest enligt författningen skulle medföra rätt till ersättning, besluta om ersättning i huvudsaklig överensstämmelse med de i författningen angivna grunderna.

Departementschefen, som funnit skäligt och jämväl med statens intresse förenligt, att frivilliga deltagare i militärtjänstgöring, som därunder ådroge sig kroppsskada, i fråga om rätt till ersättning därför i möjligaste mån likställdes med värnpliktiga och fast anställda, har ansett den av statskontoret anvisade utvägen innebära den lämpligaste lösningen av förevarande fråga.

Bestämmelser i nu angivet hänseende hava införts i andra stycket av 1 § i författningsförslaget.

Utskottets yttrande.

Jämväl enligt utskottets mening synes det vara påkallat, att i författningen möjlighet hålles öppen att under vissa förhållanden utgiva ersättning i anledning av kroppsskada, som drabbat frivillig deltagare i militärtjänstgöring. Kungl. Maj:ts förslag innebär härutinnan, att dylik ersättning skulle kunna utgå i fråga om en var frivillig, som *därtill beordrad* eller *med behörigt tillstånd* deltager i militärtjänstgöring. Inom utskottet har övervägts, huruvida icke ersättningsrätten borde begränsas att gälla endast beträffande frivillig, som *beordrats* deltaga i militärtjänstgöring. Enligt vad utskottet inhämtat finnas emellertid icke några generella föreskrifter meddelade angående frivilligas användande i dylik tjänstgöring. I vissa fall grundas sålunda frivilligs deltagande på utfärdad order, i andra fall åter på meddelat tillstånd, utan att deltagandet härigenom behöver erhålla olika karaktär i de olika fallen. Med hänsyn härtill lärer det vara erforderligt att, såsom i Kungl. Maj:ts förslag skett, bland ersättningsberättigade medtaga båda de nu nämnda grupperna av frivilligt deltagande. Emellertid anser utskottet, att ersättningsrätten bör begränsas till sådana frivilliga, vilkas deltagande i militärtjänstgöring framstår såsom särskilt önskvärt ur försvarsväsendets synpunkt och sålunda är att anse såsom ett statens intresse. På grund härav har utskottet funnit sig böra för andra stycket av förevarande paragraf föreslå en avfattning, som uttryckligen angiver att de frivilliga icke tillförsäkras någon undantagslös rätt till ersättning. Avsikten är sålunda, att Kungl. Maj:t i varje särskilt fall skall pröva, huruvida omständigheterna med avseende å frivilligs deltagande i militärtjänstgöring äro sådana, att skäl föreligger att av allmänna medel utgiva ersättning för kroppsskada, som vederbörande därunder ådragit sig.

I övrigt föreslår utskottet i förevarande författningsrum en formell ändring, åsyftande att undanröja tvekan beträffande bestämmelsernas tillämpning med avseende å efterlevande till frivilligt deltagande.

2 §.

I 2 § 2 mom. meddelas närmare bestämmelser angående begreppet militärtjänstgöring.

Enligt nu gällande förordning skall militärtjänstgöring anses hava varit för handen endast under tid, då den skadade för fullgörande av värnplikt eller tjänsteplikt nödgats uppehålla sig å viss ort eller i föreskriven ordning

varit stadd på marsch eller annan färd. I sistnämnda del har denna bestämmelse ansetts innebära, att marschen eller färden skall hava skett under militärbefäl eller efter dess order.

Genom lagen den 19 juni 1919 har nu begreppet olycksfall i arbete utsträckts att omfatta även »olycksfall vid färd till eller från arbetsstället, där färden föranledes av och står i omedelbart samband med arbetsanställningen». Med hänsyn härtill har riksförsäkringsanstalten föreslagit en liknande utvidgning av begreppet militärtjänstgöring. Härvid har riksförsäkringsanstalten erinrat om, att enligt den tolkning, som givits åt nyssnämnda stadgande i olycksfallsförsäkringslagen, en färd till eller från hemmet icke omfattades av lagen, såvida icke färden *direkt* föranletts av anställningen. Om t. ex. en arbetare hade sitt hem på längre avstånd från arbetsplatsen och avlade besök i hemmet någon gång under veckans lopp, ansåges ersättning icke böra utgå. Militärtjänstgöringens art av tvångstjänstgöring för de värnpliktiga motiverade dock enligt riksförsäkringsanstaltens mening, att skador, som åsamkades under de resor, den värnpliktige företoge till och från hemmet efter erhållen permission, borde berättiga till ersättning. Då det i förevarande fall vore svårt att sätta de fast anställda i sämre läge än de värnpliktiga, borde utvidgningen i begreppet militärtjänstgöring avse jämväl de vid krigsmakten fast anställda. Även om formuleringen i riksförsäkringsanstaltens förslag vore liknande den, som förekomme i olycksfallsförsäkringslagen, syntes något hinder icke möta att giva nu omförmälda tolkning åt det föreslagna stadgandet.

Departementschefen har ansett sig böra tillstyrka, att en bestämmelse, motsvarande den, som med ovan angivet innehåll genom lagen den 19 juni 1919 införts i olycksfallsförsäkringslagen, vinner tillämpning även på nu ifrågavarande område. Däremot har departementschefen icke funnit tillräckliga skäl föreligga att giva denna bestämmelse en annan tolkning än olycksfallsförsäkringslagens stadgande.

Utskottets yttrande.

Även utskottet anser det vara mindre lämpligt, att åt ett i militärersättningsförordningen inryckt stadgande, avseende kroppsskada under färd till eller från militärtjänstgöring, skulle givas en annan tolkning än åt olycksfallsförsäkringslagens föreskrift beträffande olycksfall vid färd till eller från arbetsstället. Det må emellertid framhållas, att — enligt vad som framgår av upplysningar, vilka inhämtats av utskottet — nyssberörda stadgande i olycksfallsförsäkringslagen åtminstone i vissa fall icke erhållit den stränga tolkning, som av riksförsäkringsanstalten angivits. I den mån sålunda en friare tolkning av hithörande föreskrifter vunnit insteg på olycksfallsförsäkringens område, bör densamma uppenbarligen erhålla tillämpning även i de fall, som förevarande förordning avser. Detta torde vara så mycket mera påkallat, som skäl icke saknas att under vissa förhållanden med avseende å rätt till ersättning i anledning av kroppsskada med militärtjänstgöring likställa särskilt resor, som efter erhållen permission företagas till och från hemorten.

Med hänsyn till vad nu anförts har utskottet icke funnit anledning till erinran mot avfattningen av ifrågavarande författningsrum.

3 § innehåller, bland annat, bestämmelser rörande vilken myndighet, som i första hand har att avgöra uppkommande ersättningsfrågor, och huru den med avgörandet missnöjde äger söka rättelse. *3 §.*

Angående talans anställande i händelse av missnöje med beslut av riksförsäkringsanstalten — vilken myndighet enligt såväl 1909 års förordning som det föreliggande förslaget i första hand avgör ersättningsfrågor — är i nämnda förordning stadgat, att dylik talan må anhängiggöras genom stämning till domstol eller påkallande av skiljeavtals tillämpning.

Uti förevarande avseende innebär Kungl. Maj:ts förslag (1 mom.), i anslutning till vad olycksfallsförsäkringslagen innehåller, att klagan över riksförsäkringsanstaltens beslut må föras hos försäkringsrådet — som ock äger att upptaga ersättningsärende till prövning ändå att klagan icke förts — samt att klagan ej må föras över försäkringsrådets beslut.

I motionen I: 228 har härutinnan yrkats sådan ändring, att från de administrativa myndigheternas avgörande talan finge fullföljas vid domstol.

Enligt utskottets mening måste det innebära en uppenbar fördel att talan mot riksförsäkringsanstaltens beslut fullföljes hos en specialdomstol, försäkringsrådet, i stället för såsom nu vid allmän domstol. På grund härav och då överensstämmelse med olycksfallsförsäkringslagen på denna punkt givetvis är av stor betydelse, har utskottet ansett sig böra förorda Kungl. Maj:ts förslag. Vad motionären anfört därom att klagan över riksförsäkringsanstaltens beslut enligt förslaget ej finge föras, då fråga vore om ersättnings art och storlek m. m., torde bero på en missuppfattning. I riksförsäkringsanstaltens förslag förekommer visserligen en bestämmelse i sådan riktning, men densamma återfinnes ej i Kungl. Maj:ts förslag.

I 6 och 7 §§ meddelas bestämmelser angående de ersättningar, som i olika fall skola utgå. Dessa stadganden äro avfattade i nära anslutning till olycksfallsförsäkringslagen. Ersättningsbeloppen hava ställts i förhållande till vissa i 8 § angivna belopp av årlig arbetsförtjänst, till vilka utskottet i det följande återkommer. *6 och 7 §§.*

I motionen I: 228 har yrkats, att riksdagen måtte besluta eller hos Kungl. Maj:t begära förslag om författningens komplettering på det sätt, att värnpliktiga förklarades skola för invaliditet eller varaktigt lyte eller sjukdom erhålla full gottgörelse enligt de i strafflagens 6 kap. 2, 3 och 4 §§ stadgade grunder, dock ej med mindre belopp än som tillkomme dem enligt författningens speciella stadganden om ersättning.

Då det icke torde kunna ifrågakomma att i förevarande avseende tillämpa andra grunder än de i olycksfallsförsäkringslagen stadgade, har utskottet ansett sig böra avstyrka vad motionären på denna punkt ifrågasatt.

I detta sammanhang må emellertid erinras om det föreliggande förslagets 13 §, enligt vilken ersättningsberättigad äger göra gällande det anspråk på

skadestånd utöver ersättningen, som må tillkomma honom enligt allmän lag eller särskild författning.

I sista stycket av 6 § föreslår utskottet en mindre ändring av redaktionell natur.

8 §. 8 § innehåller bestämmelser angående beräknandet av årlig arbetsförtjänst.

Enligt riksförsäkringsanstaltens förslag skulle arbetsförtjänsten antagas utgöra 1,800 kronor för *dels* värnpliktiga under annan tjänstgöring än första tjänstgöring och repetitionsövning, *dels* vissa värnpliktiga som fullgöra fackutbildning, *dels* värnpliktiga furirer m. fl., *dels ock* fast anställda furirer m. fl. För övriga värnpliktiga och fast anställda skulle arbetsförtjänsten beräknas till 1,500 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att arbetsförtjänsten för fast anställda skulle beräknas enligt de i 9 § av olycksfallsförsäkringslagen stadgade grunderna. Beträffande värnpliktiga skulle arbetsförtjänsten antagas utgöra 1,980 kronor respektive 1,620 kronor i stället för de av riksförsäkringsanstalten föreslagna beloppen.

I motionen I: 228 har föreslagits, att de uti Kungl. Maj:ts förslag angivna arbetsförtjänstbeloppen måtte höjas till respektive 2,500 kronor och 2,000 kronor. Därjämte innehåller motionen förslag om beräknande av vissa ålderstillägg å dessa belopp.

Motionen II: 338 går ut på, att ifrågavarande belopp måtte — i anslutning till vad reservationsvis inom riksförsäkringsanstalten yrkats — fastställas till 2,400 kronor, respektive 1,800 kronor.

Utskottet har i vederbörlig ordning från riksförsäkringsanstalten införskaffat utredning angående den kostnadsökning, som skulle föranledas av ett bifall till vartdera av de sålunda motionsvis gjorda yrkandena ävensom till ett inom utskottet ifrågasatt annat alternativ beträffande arbetsförtjänstens beräknande. Berörda utredning, innefattad i en av riksförsäkringsanstalten till utskottet ingiven skrivelse den 4 maj 1927, återfinnes såsom bilaga B vid detta utlåtande.

Utredningen giver vid handen, att ett bifall till förslaget i motionen I: 228 — frånsett de ifrågasatta ålderstilläggen — i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag skulle medföra en kostnadsökning för det närmaste budgetåret av 12,000 kronor, för budgetåret 1928—1929 av 65,000 kronor och i jämviktsläget av 240,000 kronor för budgetår. Vid införande av ålderstillägg enligt motionärens förslag skulle uppstå en ytterligare kostnadsökning, som i jämviktsläget beräknats utgöra omkring 100,000 kronor för budgetår.

Ett bifall till motionen II: 338 skulle enligt samma utredning medföra en kostnadsökning, som beräknats för det närmaste budgetåret till 7,000 kronor, för budgetåret 1928—1929 till 35,000 kronor och efter jämviktslägets uppnående till 118,000 kronor för budgetår.

Utskottets yttrande. Enligt utskottets mening måste Kungl. Maj:ts förslag i fråga om de kontanta ersättningarnas belopp — i betraktande jämväl av övriga i förslaget

upptagna förmåner — anses vara väl avvägt och innebära avsevärda förbättringar för personalen. På grund härav och då, såsom av den verkställda utredningen framgår, de motionsvis framställda ändringsförslagen skulle medföra ej obetydliga kostnadsökningar för det allmänna, har utskottet ansett sig böra, med avstyrkande av nämnda ändringsförslag, biträda Kungl. Maj:ts framställning på förevarande punkt.

Under 20 § upptagas beträffande sjukdom, som ej föranletts av olycksfall, vissa avvikelser från andra kapitlets stadganden bland annat om sjukersättning. I fråga om dylik ersättning har riksförsäkringsanstalten funnit vissa begränsningar erforderliga med avseende å rätten till fri läkarvård m. m. samt sjukpenning vid kronisk sjukdom. Under åberopande av en ingående motivering — beträffande vilken utskottet hänvisar till propositionen — har anstalten i ämnet framlagt förslag av följande innebörd: *20 §.*

Fri läkarvård m. m. ävensom sjukpenning skola vid akut sjukdom utgå, så länge sjukdomen varar och arbetsförmågan till följd därav är nedsatt med minst en fjärdedel. Enahanda förmåner skola vid kronisk sjukdom utgå, så länge arbetsförmågan till följd av sjukdomen är nedsatt med minst en fjärdedel och genom vård av den sjuke förbättring i hans tillstånd är att förvänta, *dock högst under sammanlagt ett år*, räknat från den tidpunkt, då rätten till läkarvård för sjukdomen inträtt, för så vitt icke den sjuke vårdas å sjukvårdsanstalt eller erhåller annan däremot svarande vård och antagas kan, att genom dylik vård arbetsförmågan skall kunna återvinnas eller väsentligt höjas.

Vid avgivandet av riksförsäkringsanstaltens senare utlåtande i ärendet hava två reservanter ansett stadgandet om förenämnda begränsning av förmånerna av fri läkarvård och sjukpenning m. m. vid kroniska sjukdomar böra utgå, enär detsamma syntes ägnat att föranleda ökning i förvaltningsbesvären utan att samtidigt medföra någon mera avsevärd minskning i prestationskostnaderna.

Departementschefen har tillstyrkt bestämmelsernas avfattande i enlighet med riksförsäkringsanstaltens förslag.

I berörda motion I: 228 har i anslutning till den mening, som uttalats av reservanterna inom riksförsäkringsanstalten, yrkats att den föreslagna begränsningen i berörda hänseende måtte helt borttagas.

Utskottet har för sin del funnit en begränsning av rätten till fri läkarvård m. m. samt sjukpenning vid kronisk sjukdom ur statens synpunkt vara nödvändig. Då utskottet icke funnit anledning till erinran mot vad Kungl. Maj:t i sådant hänseende föreslagit, har utskottet ansett sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag beträffande författningsrummets avfattning. Utskottet avstyrker sålunda vad motionären på denna punkt hemställt.

I 23 § har upptagits bestämmelse om 3-årig preskriptionstid i fråga om rätt till ersättning i anledning av sjukdom, som ej föranletts av olycksfall. *23 §.*

1909 års förordning innehåller föreskrift om sådan preskriptionstid jämväl med avseende å rätt till ersättning på grund av olycksfall. I överens-

stämmelse med vad enligt olycksfallsförsäkringslagen i motsvarande hänseende gäller har i det föreliggande förslaget preskriptionsbestämmelsen borttagits i fråga om sistnämnda ersättning.

Uti motionen I: 228 har nu yrkats, att den i förevarande paragraf omförmälda preskriptionstiden av 3 år måtte utsträckas till 10 år.

Då utskottet för sin del finner en 3-årig preskriptionstid beträffande rätt till ersättning på grund av sjukdom vara påkallad, särskilt med hänsyn till svårigheten att efter en längre tids förlopp förebringa tillförlitlig utredning angående sjukdomens uppkomst, har utskottet ansett sig böra på denna punkt, med avstyrkande av motionärens förslag, biträda vad Kungl. Maj:t föreslagit.

Ikraftträdande.

I fråga om tiden för författningens ikraftträdande innebär Kungl. Maj:ts förslag, att förordningen skulle träda i tillämpning den 1 januari 1928 men icke gälla beträffande ersättningsanspråk, som grundas på dessförinnan inträffat olycksfall eller yppad sjukdom.

I motionen I: 228 har föreslagits, att riksdagen skulle besluta eller hos Kungl. Maj:t begära förslag om att förordningen måtte erhålla återverkande kraft på tidigare beviljade ersättningar, som utginge med mindre belopp än enligt den nya författningen.

Utskottet vill i förevarande avseende ansluta sig till Kungl. Maj:ts förslag, vilket torde överensstämma med hittills tillämpade principer beträffande ikraftträdandet av författningar eller författningsändringar av liknande natur. Utskottet, som alltså icke kan biträda motionärens yrkande, vill i detta sammanhang erinra, att de enligt 1909 års förordning beviljade ersättningsbeloppen på grund av särskilda beslut av statsmakterna under senare år utgått med 100 procents förhöjning ävensom att utskottet i annat utlåtande denna dag tillstyrker anslag för beredande av fortsatt dylik förhöjning.

Kostnader för ersättningar. Anslagsberäkning.

Beträffande gjorda beräkningar rörande kostnaderna för ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, efter de nya bestämmelsernas ikraftträdande får utskottet hänvisa till sid. 59—61 i propositionen samt vissa vid densamma fogade bilagor ävensom till den vid detta utlåtande såsom bilaga A fogade tabellen.

Av sistberörda tabell framgår, att ersättningskostnaderna såväl enligt nuvarande bestämmelser som enligt det av Kungl. Maj:t framlagda och av utskottet i huvudsak tillstyrkta förslaget approximativt uppskattats för budgetåret 1927—1928 till 1,235,000 kronor, för budgetåret 1928—1929 till 1,635,000 kronor och sedan jämviktsläget uppnåtts till 2,270,000 kronor årligen.

Med avseende å sättet för ifrågavarande kostnaders bestridande har departementschefen anfört följande.

»Enligt § 46 mom. 1 värnpliktslagen skall ersättning i anledning av kroppsskada, som värnpliktig ådragit sig under militärtjänstgöring, utgå av den

till förmån för beväringsmanskapet bildade invalid- och pensionsfonden, och enligt kungörelsen den 18 juni 1909 (nr 89 s. 7) skall samma fond jämväl bestrida kostnaden för ersättning till övriga, som kunna vara därtill berättigade enligt förordningen om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Då emellertid nämnda fonds inkomster beräknats icke kunna helt förslå till täckande av dess utgifter, har från och med år 1910 under riksstatens elfte huvudtitel anvisats anslag såsom bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, vilket anslag årligen överförts till fonden i fråga. Då fondens inkomster (bötesmedel och fondavkastning) under år 1918 tillika med då anvisat anslag å 30,000 kronor icke förslogo till täckande av kostnaderna för ersättning enligt militärersättningsförordningen, fick fonden under sagda år vidkännas en kapitalminskning av omkring 100,000 kronor. Genom därefter anvisade förhöjda anslag kunde kostnaderna bestridas utan anlitande av fondens kapital, till dess att med budgetåret 1923—1924 kostnaderna stegrades så, att fondens kapital därefter ånyo måst anlitas, med påföljd att kapitalet, som den 30 juni 1923 utgjorde kronor 4,909,641: 97, den 30 juni 1926 minskats till kronor 4,544,276: 78.

Statskontoret har nu framhållit, att det syntes lämpligt att, om man ville förekomma, att fonden minskades till kapitalet, i riksstaten anvisa medel i form av förslagsanslag att anlitas, i den mån fondens inkomster icke försloge till bestridande av ersättningen för kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Ordnades det på sådant sätt, syntes det statskontoret ej vara behövligt att, såsom för närvarande skedde, anvisa särskilt förslagsanslag till förhöjning av tidigare beviljad ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, utan syntes det vara lämpligt att för all sådan ersättning anvisa ett enda förslagsanslag under riksstatens elfte huvudtitel.

Vad statskontoret härutinnan anfört synes mig beaktansvärt. Emellertid skulle den av statskontoret ifrågasatta anordningen föranleda en anslagsförhöjning av åtskilligt över en halv miljon kronor. Det lärer därför vara uteslutet att i förevarande sammanhang genomföra densamma, utan torde därmed få anstå till ett följande budgetår.

Under elfte huvudtiteln, punkt 22, i årets statsverksproposition har, såsom inledningsvis nämnts, i avvaktan på proposition med förslag till ändrade bestämmelser i ämnet, ordinarie anslaget till bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, tillsvidare beräknats till 377,000 kronor. Detta belopp har erhållits genom att till den för innevarande budgetår beviljade anslagssumman, 252,000 kronor, lägga 125,000 kronor, utgörande det belopp, till vilket ersättningarna enligt de av riksförsäkringsanstalten föreslagna nya bestämmelserna, i händelse av deras genomförande från och med den 1 januari 1928, skulle belöpa sig under ifrågavarande budgetår. Emellertid har riksförsäkringsanstalten, på därtill av mig given anledning, i sin förenämnda skrivelse den 9 februari 1927 upplyst, att den kostnad, som, under förutsättning av nya bestämmelsers ikraft-

trädande den 1 januari 1928, därav skulle uppstå under nästa budgetår, kan antagas komma att motsvaras av en minskning av 75,000 kronor i kostnaderna för ersättningar enligt nuvarande bestämmelser under samma budgetår. Då nu, såsom av det föregående framgår, kostnaderna för ersättningar enligt det av mig förordade författningsförslaget under nästa budgetår torde kunna beräknas till 135,000 kronor, skulle alltså ökningen av utgifterna för här ifrågavarande ändamål inskränka sig till (135,000 — 75,000 =) 60,000 kronor. Det skulle därför kunna ifrågasättas att låta anslagsförhöjningen stanna vid sistnämnda belopp. För att emellertid i någon mån begränsa anlitandet av omförmälda fonds kapital, synes mig lämpligast att uppföra anslaget med det i statsverkspropositionen beräknade beloppet, 377,000 kronor.»

Utskottet, som icke haft anledning till erinran mot vad departementschefen anfört beträffande sättet för ersättningskostnadernas bestridande, tillstyrker, att det under elfte huvudtiteln upptagna ordinarie anslaget till bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, höjes till det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet 377,000 kronor.

Hemställan. Under åberopande av vad i det föregående anförts och föreslagits får utskottet hemställa,

A) att riksdagen må,

I) med förklarande, att Kungl. Maj:ts i förevarande proposition nr 179 framlagda förslag till förordning om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, för sin del antaga följande, såsom utskottets förslag betecknade förslag till förordning i ämnet:

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

Förslag
till
förordning
om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

1 kap. Allmänna bestämmelser.

1 §.

Varder värnpliktig eller vid försvarsväsendet fast anställd, som i denna förordning avses, under militärtjänstgöring i fredstid skadad till följd av olycksfall eller ådrager sig person, som nu nämnts, annorledes under dylik tjänstgöring sjukdom, utgives av allmänna medel ersättning enligt nedan stadgade grunder.

Drabbas någon, som därtill beordrad eller med behörigt tillstånd frivilligt deltager i militärtjänstgöring i fredstid, av skada eller sjukdom, som ovan omförmälts, äger Kungl. Maj:t besluta om ersättning till *honom* i huvudsaklig överensstämmelse med angivna grunder.

Drabbas någon, som därtill beordrad eller med behörigt tillstånd frivilligt deltager i militärtjänstgöring i fredstid, av skada eller sjukdom, som ovan omförmälts, äger Kungl. Maj:t, *där förhållandena anses böra därtill föranleda*, besluta om ersättning till *vederbörande* i huvudsaklig överensstämmelse med angivna grunder.

2 §.

1. Till fast anställda hänföras i denna förordning fast anställt manskap vid försvarsväsendet eller någon av dess reserver, indelt manskap, musikelever, skeppsgossar, officers- och reservofficersaspiranter, sjökadetter, kustartillerikadetter och reservkadetter, reservunderofficersaspiranter vid flottan, marinintendentskadetter samt mariningenjörselever och mariningenjörsaspiranter.

2. Militärtjänstgöring anses hava varit för handen endast under tid, då den skadade för fullgörande av värnplikt eller tjänsteplikt nödgats uppehålla sig å viss ort eller i föreskriven ordning varit stadd på marsch eller annan färd eller då den skadade i annat fall än nyss nämnts varit stadd på färd till eller från militärtjänstgöringen samt färden föranletts av och stått i omedelbart samband med tjänstgöringen.

3 §.

1. Ersättningsärenden, som avses i denna förordning, avgöras med det undantag, som i 6 § angives, av riksförsäkringsanstalten.

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

Över beslut av riksförsäkringsanstalten i sådant ärende må klagan föras hos försäkringsrådet genom besvär, som skola ingivas till rådet eller i betalt brev med allmänna posten vara till rådet inkomna sist å trettionde dagen efter det klaganden av beslutet erhållit del, den dagen oräknad, då sådant skedde.

Försäkringsrådet äger, ändå att klagan icke förts, till prövning upptaga ärende, som avses i denna paragraf.

Över försäkringsrådets beslut må klagan ej föras.

2. Med avseende å försäkringsrådets behandling av ifrågavarande ärenden skall gälla vad i 6 § i lagen om försäkringsrådet stadgas.

3. Försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens beslut i omförmälda ärenden meddelas kostnadsfritt.

4 §.

Riksförsäkringsanstalten ävensom försäkringsrådet äga att till vidare utredning rörande tillämpning av någon i denna förordning given bestämmelse låta vid allmän domstol avhöra vittnen eller sakkunniga samt av vederbörande polismyndighet påfordra undersökning.

5 §.

Rätt till ersättning enligt denna förordning kan icke överlåtas och må förty ej tagas i mät för gäld.

2 kap. Ersättning för skada till följd av olycksfall.

6 §.

För skada till följd av olycksfall utgives i ersättning:

1) om olycksfallet medfört sjukdom, som förorsakat förlust eller nedsättning av arbetsförmågan, under sjukdomstiden:

a) erforderlig läkarvård jämte läkemedel och andra till arbetsförmågans höjande eller eljest till lindrande av menliga följder av olycksfallet nödiga särskilda hjälpmedel, såsom kryckor, enklare konstgjorda lemmar, glasögon och dylikt;

b) sjukpenning för varje dag, utgörande vid förlust av arbetsförmågan ett belopp, bestämt i förhållande till den skadades årliga arbetsförtjänst på sätt nedan angives (hel sjukpenning) och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen; dock att sjukpenning utgår endast, för så vitt sjukdomen varat under mer än tre dagar efter dagen för olycksfallet och arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en fjärdedel; skolande hel sjukpenning utgå med följande belopp, nämligen:

om den årliga arbetsförtjänsten ej uppgår till 675 kronor, med en krona,

om den årliga arbetsförtjänsten uppgår till 675 kronor men ej till 945 kronor, med en krona 50 öre,

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

om den årliga arbetsförtjänsten uppgår till 945 kronor men ej till 1,215 kronor, med två kronor,

om den årliga arbetsförtjänsten uppgår till 1,215 kronor men ej till 1,485 kronor, med två kronor 50 öre,

om den årliga arbetsförtjänsten uppgår till 1,485 kronor men ej till 1,755 kronor, med tre kronor,

om den årliga arbetsförtjänsten uppgår till 1,755 kronor men ej till 2,025 kronor, med tre kronor 50 öre,

om den årliga arbetsförtjänsten uppgår till 2,025 kronor men ej till 2,295 kronor, med fyra kronor,

om den årliga arbetsförtjänsten uppgår till 2,295 kronor men ej till 2,565 kronor, med fyra kronor 50 öre,

om den årliga arbetsförtjänsten uppgår till 2,565 kronor men ej till 2,835 kronor, med fem kronor samt

om den årliga arbetsförtjänsten uppgår till eller överstiger 2,835 kronor, med fem kronor 50 öre;

2) om olycksfallet, efter upphörande av därav förorsakad sjukdom, medfört under längre eller kortare tid bestående förlust eller nedsättning av arbetsförmågan:

a) livränta under tiden å ett årligt belopp, motsvarande vid förlust av arbetsförmågan två tredjedelar av den skadades årliga arbetsförtjänst och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar emot nedsättningen; med tillägg av belopp, svarande mot den sannolika årliga kostnaden för förnyelse av sådana särskilda hjälpmedel, som under 1) nämnts; dock att vid förlust av arbetsförmågan livräntan må, när den skadades tillstånd kräver särskild vård, med hänsyn härtill bestämmas till högre belopp än nyss är nämnt, likväl ej överstigande beloppet av den årliga arbetsförtjänsten, samt att livränta icke utgår, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en tiondel;

b) sådan behandling, som må erfordras för höjande av arbetsförmågan.

På därom av den skadade gjord ansökan må försäkringsrådet, när synnerliga skäl därtill äro för handen, besluta, att i stället för livränta eller del därav skall till den skadade utgivas ett kapital för en gång, till belopp motsvarande högst livräntans eller livräntedelens kapitalvärde enligt gällande beräkningsgrunder.

Ersättning, varom i denna paragraf är stadgat, utgår icke till fast anställt manskap vid försvarsväsendet, musikelev eller skeppsgosse, så länge anställningen varar, ej heller till annan fast anställd eller värnpliktig för tid, under vilken tjänstgöringen varar. Beträffande ersättning enligt 1) a) skall dessutom gälla, att läkarvård och läkemedel icke tillkomma den skadade för tid, under vilken han enligt därom gällande bestämmelser är berättigad att i anledning av skadan åtnjuta vård genom militär eller annan statlig myndighets försorg.

(Kungl. Maj:ts förslag.)	*(Utskottets förslag.)*
Kan vid sjukdom läkarvård ej utan oskälig omgång eller kostnad anskaffas, må i stället annan lämplig vård beredas den skadade.	
Läkarintyg eller annat intyg, som erfordras för bedömande av förlust eller nedsättning av arbetsförmågan efter militärtjänstgöringens upphörande, skall gäldas av riksförsäkringsanstalten, därest *detsamma* icke utfärdas på anmodan av vederbörande militära myndighet.	*Kostnad för* läkarintyg eller annat intyg, som erfordras för bedömande av förlust eller nedsättning av arbetsförmågan efter militärtjänstgöringens upphörande, skall gäldas av riksförsäkringsanstalten, därest *intyget* icke utfärdas på anmodan av vederbörande militära myndighet.

7 §.

Har olycksfallet medfört den skadades död, skall i ersättning utgivas:

a) begravningshjälp med en tiondel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, dock ej med mindre än etthundra kronor;

b) livräntor till efterlevande, nämligen:

till änka, när äktenskapet slutits före olycksfallet, en livränta från dödsfallet, så länge livräntetagaren lever ogift, å ett årligt belopp, motsvarande en fjärdedel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst;

till varje den avlidnes barn, som ej fyllt sexton år, evad det fötts inom eller utom äktenskapet, eller adoptivbarn under nämnda ålder, som adopterats före olycksfallet, en livränta från dödsfallet, till dess barnet uppnått samma ålder, å ett årligt belopp, motsvarande en sjättedel av arbetsförtjänsten; samt till den avlidnes fader eller moder, adoptivfader eller adoptivmoder, eller om båda föräldrarna eller adoptivföräldrarna leva, till båda gemensamt, därest de för sitt uppehälle varit av den avlidnes arbete väsentligen beroende, en livränta å ett årligt belopp, motsvarande värdet av det underhåll, de av den avlidne åtnjutit, dock högst en fjärdedel av den avlidnes arbetsförtjänst.

Där livräntor till efterlevande enligt nu angivna grunder skulle, för år räknat, tillsammans överstiga två tredjedelar av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, skola de, så länge anledningen härtill fortfar, nedsättas till sammanlagt detta belopp. Härvid skall iakttagas, att livräntor till efterlevande make och barn eller adoptivbarn skola utgå före livränta till föräldrar eller adoptivföräldrar samt att förstnämnda livräntor skola i den mån så erfordras nedsättas i förhållande till vad på varje livräntetagare belöper.

Till änka, som uppbär livränta och före fyllda sextio år ingår nytt äktenskap, utgives ett kapital för en gång, motsvarande tre fjärdedelar av den avlidnes årliga arbetsförtjänst.

8 §.

Den årliga arbetsförtjänst, som i 6 och 7 §§ omförmäles, antages utgöra vid tiden för olycksfallet:

a) ettusen niohundraåttio kronor

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

för värnpliktig, som, efter avslutande av honom enligt värnpliktslagen åliggande första tjänstgöring och repetitionsövningar eller motsvarande tjänstgöring, deltager i tjänstgöring eller övning, som enligt värnpliktslagen åligger honom eller som eljest i laga ordning blivit honom ålagd,

för värnpliktig, som avses i § 27 mom. 1 D värnpliktslagen och som fullgör i nämnda lagrum angiven fackutbildning eller facktjänstgöring, samt

för värnpliktig, som fullgör tjänstgöring, varom i § 27 mom. 1 B värnpliktslagen sägs, såsom furir vid armén eller flygvapnet eller i motsvarande tjänsteställning vid marinen;

b) ettusen sexhundratjugo kronor

för värnpliktig, som icke avses härovan under a).

För fast anställd beräknas ifrågavarande arbetsförtjänst efter de grunder, som stadgas i 9 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

9 §.

Vid bedömandet, i vad mån viss kroppsskada åstadkommit nedsättning av arbetsförmågan, skall hänsyn tagas ej blott till skadans beskaffenhet och inverkan på den skadades förmåga i allmänhet att försörja sig genom arbete, utan även till skadans inflytande på de särskilda färdigheter, som för drivande av den skadades yrke må vara erforderliga, samt till den skadades ålder. Var den skadade vid olycksfallet behäftad med kroppsskada eller lyte, skall hänsyn jämväl därtill tagas.

10 §.

Riksförsäkringsanstalten må när som helst och under så lång tid, sådant finnes lämpligt, bereda den skadade vård å sjukvårdsanstalt. Den skadade må dock ej utan sitt medgivande intagas å sjukvårdsanstalt, såvida ej skadan enligt läkares intyg kräver vård å sådan anstalt.

Vårdas den skadade efter tjänstgöringens eller anställningens slut å militär sjukvårdsanstalt, eller beredes honom av riksförsäkringsanstalten vård å civil sådan anstalt, må å sjukpenning, som under tiden tillkommer honom, avdragas ett med hänsyn till kostnaden för vården skäligt belopp, dock högst hälften.

Riksförsäkringsanstalten äger ock att under viss tid i stället för livränta eller del därav bereda livräntetagare, som är hemfallen åt dryckenskap, ersättning i naturaförmåner samt, efter samtycke av livräntetagaren eller dennes målsman, bereda livräntetagare uppehälle å ålderdomshem, barnhem eller annan dylik anstalt.

11 §.

Är den skadade berättigad att vid skada till följd av olycksfall av statsmedel erhålla understöd, som icke i denna förordning avses, såsom avlöning, pension eller annat underhåll, eller skall sådant understöd utgå

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

från kassa eller pensionsinrättning, som understödes med statsmedel, avdrages från ersättning, som utgives enligt denna förordning, vad i anledning av olycksfallet för motsvarande ändamål från statens sida, av kassan eller pensionsinrättningen utgives för tid, under vilken ersättningen utgår; dock att i fråga om understöd från kassa eller pensionsinrättning sådant avdrag endast må ske, om staten helt och hållet eller till minst en tredjedel bidragit till bestridande av kostnaden för understödet, och ej ske med större belopp, än som svarar emot statens bidrag.

För pensionstillägg eller understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring eller för annat dylikt, allenast för behövande avsett understöd må avdrag icke göras.

12 §.

Begravningshjälp ävensom kapital enligt 6 och 7 §§ utbetalas så fort ske kan samt sjukpenning för varje kalendervecka å veckans sista dag. Livränta utbetalas för varje månad, räknad från den dag, rätten till livränta inträtt, å månadens första dag utan återbetalningsskyldighet för månad, under vilken rätten till livränta upphört eller livränta minskats; dock skall riksförsäkringsanstalten beträffande tiden för utbetalning av livräntetillägg, varom i 6 § 2 a) förmäles, äga meddela sådana bestämmelser, som må anses lämpliga för vinnande av säkerhet, att tillägget användes för det därmed avsedda ändamålet. Sjukpenning och livränta må ock, med ersättningstagarens samtycke och utan återbetalningsskyldighet, utbetalas för längre betalningsterminer än nu är sagt. Uppkommer vid bestämmande av belopp, som skall utbetalas, bråktal av öre, utföres beloppet med närmast högre antal ören.

Har ersättningstagaren ej före utgången av året näst efter det, under vilket ersättningsbelopp skolat utbetalas, vare sig uppburit beloppet eller hos riksförsäkringsanstalten påfordrat utbetalning av detsamma, är rätten till beloppets utfående förverkad.

Angående sättet för utbetalning av ersättning förordnar Kungl. Maj:t.

13 §.

Äger någon rätt till ersättning enligt denna förordning, är han ej därav hindrad att göra gällande det anspråk på skadestånd utöver ersättningen, som i följd av olycksfallet må tillkomma honom enligt allmän lag eller särskild författning.

Vad i ersättning enligt denna förordning utgivits må av riksförsäkringsanstalten för statsverkets räkning sökas åter av den, som vållat skadan eller oberoende av vållande enligt lag är skyldig att utgiva skadestånd, där ej även han drabbats av olycksfallet och på grund därav är berättigad till ersättning enligt denna förordning. På grund av vad i detta stycke sägs skall riksförsäkringsanstalten dock äga att återkräva allenast vad ersättningstagaren varit berättigad att utbekomma av den skadeståndspliktige.

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

14 §.

Uppkommer under militärtjänstgöring skada till följd av olycksfall, skall den skadades kompanichef eller motsvarande befäl ofördröjligen därom underrättas. Yppas skadan först sedan tjänstgöringen upphört, skall underrättelse därom i stället lämnas rullföringsbefälhavaren eller, om den skadade är inskriven å sjömanshus, sjörullföringsbefälhavaren.

Den skadade vare ock skyldig att underkasta sig vård eller föreskrift av läkare, som vederbörande militära myndighet eller riksförsäkringsanstalten må tillkalla.

15 §.

Sedan underrättelse om olycksfallet lämnats på sätt i 14 § sägs, åligger det kompanichefen eller motsvarande befäl eller rullförings- eller sjörullföringsbefälhavaren att, där olycksfallet medfört eller skäligen kan antagas medföra påföljd, som föranleder ersättning enligt 6 eller 7 §, om olycksfallet ofördröjligen avgiva skriftlig anmälan. Denna anmälan skall av kompanichefen eller motsvarande befäl för översändande till riksförsäkringsanstalten ingivas till vederbörande militära personalchef. Av rullförings- eller sjörullföringsbefälhavaren skall anmälan, med avvikelse från den för befordran av tjänstemeddelanden fastställda ordning, insändas omedelbart till riksförsäkringsanstalten.

De närmare bestämmelserna rörande anmälan om olycksfall, som i denna förordning avses, meddelas av Kungl. Maj:t.

16 §.

Sedan riksförsäkringsanstalten erhållit kännedom om olycksfallet, skall anstalten, så snart ske kan, ändå att ansökan om ersättning icke blivit gjord, besluta om de åtgärder, som för den skadades vård må vara av nöden, samt bestämma den ersättning, som enligt denna förordning skall utgivas.

Inträder, sedan ersättning till den skadade blivit av riksförsäkringsanstalten bestämd, väsentlig förändring i de förhållanden, vilka voro avgörande för ersättningens bestämmande, må jämkning i ersättningen äga rum. Sådan jämkning må dock ej avse ersättning, som belöper å tiden före den dag, då ansökan därom gjorts, eller, där jämkningen utan ansökan beslutats av riksförsäkringsanstalten, före dagen för beslutet.

Beslut om ersättning skall, så fort ske kan, meddelas den ersättningsberättigade och utan hinder av förd klagan tillsvidare lända till efterrättelse.

17 §.

Har olycksfallet uppsåtligen förorsakats av den skadade, utgår ej ersättning enligt denna förordning. Ej heller må, där olycksfall, som medfört den skadades död, uppsåtligen eller genom grovt vållande förorsakats av efterlevande, ersättning utgå till denne.

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

18 §.

Har olycksfallet föranletts därav, att den skadade ej ställt sig till efterrättelse gällande anordning eller föreskrift om åtgärder för undvikande av olycksfall, och äro omständigheterna sådana, att han därigenom måste anses hava gjort sig skyldig till grov vårdslöshet, eller har olycksfallet föranletts därav, att den skadade varit av starka drycker berusad, må ersättning enligt 6 § skäligen nedsättas.

Lag samma vare, där den skadade ej ställt sig till efterrättelse anordning eller föreskrift om sjukhus- eller läkarvård, som givits på grund av denna förordning, så ock där genom försummelse av den skadade underrättelse om olycksfallet enligt 14 § icke lämnats; dock att nedsättning av ersättningen ej må ske, såvida ej skadan väsentligen förvärrats därigenom, att den skadade i följd av förseelsen kommit att sakna lämplig vård.

3 kap. Ersättning i anledning av sjukdom, som icke förorsakats av olycksfall.

19 §.

1. Sjukdom, som icke förorsakats av olycksfall, skall anses ådragen under militärtjänstgöring,

därest sjukdomen yppats under tjänstgöringen samt skälig anledning ej finnes att antaga, att sjukdomens framträdande föranletts av annan orsak än tjänstgöringen och att denna icke väsentligen bidragit därtill, samt

därest sjukdomen visserligen icke yppats under tjänstgöringen, men denna skäligen kan antagas hava väsentligen bidragit till sjukdomen.

2. Beträffande ersättning i anledning av sjukdom, som i 1 mom. avses, skola, med nedan i detta kapitel angivna undantag och tillägg, bestämmelserna i 2 kap. om ersättning för skada till följd av olycksfall äga motsvarande tillämpning.

20 §.

Med avseende å tillämpningen av bestämmelserna i 6 § skall, med iakttagande av vad nämnda bestämmelser i övrigt innehålla, i fall, varom i detta kapitel är fråga, följande lända till efterrättelse.

Ersättning enligt 6 § 1) tillkommer den sjuke vid övergående (akut) sjukdom, så länge sjukdomen varar och arbetsförmågan till följd därav är nedsatt med minst en fjärdedel, samt vid annan (kronisk) sjukdom, så länge arbetsförmågan till följd av sjukdomen är nedsatt med minst en fjärdedel och genom vård av den sjuke förbättring i hans tillstånd är att förvänta. Vid sjukdom, som senast angivits, utgår sådan ersättning dock icke under längre tid än sammanlagt ett år, räknat från den tidpunkt, då rätten därtill inträtt, för så vitt icke den sjuke vårdas å sjukvårdsanstalt eller erhåller annan däremot svarande vård och antagas kan, att genom dylik vård arbetsförmågan skall kunna återvinnas eller väsentligt höjas.

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

Livränta enligt 6 § 2) utgår, därest, sedan den sjukes rätt till sådan ersättning, som i 6 § 1) omförmäles, upphört, sjukdomen medfört under längre eller kortare tid bestående förlust av arbetsförmågan eller nedsättning av densamma med minst en tiondel. Dylik livränta må icke utbytas mot ett kapital för en gång.

21 §.

Den, som på grund av bestämmelserna i detta kapitel är berättigad till ersättning enligt 6 § eller 7 § b), må ej uppbära ersättningen för tid, varunder han är bosatt utom riket eller varunder han undergår frihetsstraff eller tvångsarbete eller enligt domstols förordnande är intagen i allmän uppfostringsanstalt.

22 §.

Fråga om jämkning i ersättning, som utgår på grund av bestämmelserna i detta kapitel, må icke väckas, sedan tre år förflutit från det ersättningen bestämdes.

23 §.

Rätt till ersättning på grund av bestämmelserna i detta kapitel är förverkad, därest icke inom en tid av tre år, räknat på sätt här nedan sägs, underrättelse jämlikt 14 § blivit lämnad om sjukdomen eller denna blivit anmäld i riksförsäkringsanstalten eller anhållan därstädes blivit gjord om ersättning i anledning av sjukdomen. Nämnda tid av tre år räknas från det för fast anställt manskap vid försvarsväsendet, musikelev och skeppsgosseanställningen samt för annan fast anställd och värnpliktig tjänstgöringen upphört eller från den senare tidpunkt, då sjukdomen yppades eller, där fråga är om ersättning i anledning av dödsfall, från det döden inträdde.

24 §.

Har sjukdom, som i detta kapitel avses, yppats under militärtjänstgöring och föreligga för vederbörande militärläkare otvetydiga skäl att antaga, att sjukdomen kan föranleda ersättning enligt denna förordning, skall den kompanichef eller motsvarande befäl enligt 15 § åliggande anmälningsskyldighet fullgöras av militärläkaren.

4 kap. Särskilda bestämmelser.

25 §.

De närmare föreskrifter, som, utöver vad denna förordning innehåller, finnas erforderliga för förordningens tillämpning, meddelas av Kungl. Maj:t eller av de civila eller militära myndigheter, som av Kungl. Maj:t därtill bemyndigas.

26 §.

1. Genom denna förordning upphäves förordningen den 18 juni 1909 (nr 89, s. 1) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

militärtjänstgöring, ävensom vad i Kungl. Maj:ts brev till arméförvaltningen den 6 maj 1881 (nr 35, s. 10) angående förändring i bestämmelserna om underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa finnes stadgat rörande ersättning för skada eller sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring i fredstid.

2. Beträffande olycksfall, varom i denna förordning stadgas, skola bestämmelserna i lagen om försäkring för olycksfall i arbete icke äga tillämpning.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1928; dock att ersättningsanspråk, som grundas på olycksfall, som inträffat eller sjukdom som yppats före nämnda dag, bedömes enligt äldre bestämmelser.

II) öka *ordinarie* anslaget till bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, nu 252,000 kronor, med 125,000 kronor till 377,000 kronor;

B) att förenämnda motion I: 228, i den mån densamma icke kan anses besvarad genom vad utskottet i det föregående anfört och hemställt, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda; samt

C) att förenämnda motion II: 338 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 12 maj 1927.

På bankoutskottets vägnar:

C. E. SVENSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *C. E. Svensson*, *Gustafsson* i Stensholm, *Pettersson* i Olovstorp *), *Enhörning* *), *Dalberg* *), *Lindgren* och *Östergren*;

från andra kammaren: herrar *Borggren**), *Bäcklund*, *Wikström*, *Höglund*, *Svensson* i Betingetorp *), *Molander*, *Heiding* och *Thore*; dock att i behandlingen av 1 § andra stycket, 2 § 2 mom. samt 8 § av författningsförslaget herr *Johansson* i Edsbyn *) deltagit i stället för herr *Wikström*.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Särskilt yttrande:

av herr *Thore*, som anfört:

»Av den kungl. propositionen framgår (sid. 6—8), att vidkommande den föreslagna författningens form mot varandra divergerande åsikter uttalats från riksförsäkringsanstalten och försäkringsrådet. Under det att riksförsäkringsanstalten anser, att bestämmelserna angående ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, efter förebild av 1909 års förordning böra sammanfattas i en särskild författning, har försäkringsrådet uttalat den meningen, att man borde inrangera samtliga frågor om ersättning för *olycksfallsskada* under olycksfallsförsäkringslagen, vilket skulle kunna ske genom vissa ändringar och tillägg i nämnda lag. Genom sistnämnda anordning skulle alla fall av ersättning för olycksfall under militärtjänstgöring komma att behandlas i full överensstämmelse med frågorna om ersättning för olycksfall i arbete i allmänhet. Därjämte behövde man icke vid ordnandet av frågorna om ersättning i anledning av sjukdom, som icke föranletts av olycksfall, taga någon hänsyn till vad som gällde i fråga om ersättning för olycksfallsskada.

Ehuru föredragande departementschefen icke kunnat förneka, att den av försäkringsrådet föreslagna uppdelningen av hithörande bestämmelser på olycksfallsförsäkringslagen och en särskild författning, omfattande ersättning vid sjukdom, ur både principella och praktiska synpunkter kunnat hava vissa skäl för sig, har han i allt fall anslutit sig till riksförsäkringsanstaltens förslag, vilket innefattar, att samtliga frågor om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, skola regleras i en särskild författning. I konsekvens härmed och då de fast anställda vid krigsmakten ifråga om rätt till ersättning för olycksfallsskada falla under olycksfallsförsäkringslagen, har ifrågavarande personal undantagits från tillämpningen av sistnämnda lag och införts i den föreslagna författningen.

Anledningen till att departementschefen icke velat acceptera den av försäkringsrådet föreslagna anordningen är enligt vad som uttalas i propositionen den, att en principiell skillnad mellan värnpliktiga och arbetare, som avses i olycksfallsförsäkringslagen, skulle föreligga. Detta borde leda till olika betraktelsesätt, allt eftersom en olycksfallsskada uppkommit under värnpliktstjänstgöring eller under annat arbete. Härtill komme, att värnpliktstjänstgöringens karaktär av tvångstjänstgöring borde föranleda, att ersättning för sjukdom, som, utan att hava orsakats av olycksfall, dock ådragits genom militärtjänstgöringen, utmättes enligt samma grunder som ersättning för olycksfallsskada. Slutligen anföres som ytterligare skäl, att nu gällande bestämmelser äro sammanförda i en författning.

Med anledning av vad sålunda anförts må bemärkas, att i propositionen vissa antagna arbetsförtjänster lagts till grund vid beräknande av olycksfallsersättningarna för de värnpliktiga, vadan olycksfallsförsäkringslagen här direkt kunnat tillämpas.

I vad angår den sedan gammalt rådande likställigheten beträffande ersättningsnormer vid under militärtjänstgöring uppkommande olycksfall och sjukdom, så har denna plägsed sitt ursprung från Vadstena krigsmanshuskassa och beträffande ersättningar, som utgått till det *indelta manskapet.* Bakom bestämmelserna här har tydligen legat en strävan att i någon mån gottgöra vederbörande för under krigstjänstgöring uppkommande sjukdomar eller andra kroppsskador. I förordningen 1909, där värnpliktige, volontärer m. fl. införts som ersättningsberättigade, har ovannämnda likställighet bibehållits. Det må emellertid bemärkas, att de år 1909 stipulerade ersättningarna utgjorde små belopp och att nämnda förordning icke utformats efter lika vida principer, som sedermera kommit att gälla för olycksfallsförsäkring. Att man hittills av olika anledningar icke velat särskilja de olika riskmomenten, synes mig icke vara tillräckligt skäl att nu, då saken slutgiltigt skall ordnas, gå frågan om olika ersättningsnormer för olycksfall och sjukdom alldeles förbi.

Huru ersättningsfallen fördela sig på olycksfall och sjukdom framgår av följande ur den kungl. propositionen hämtade tabeller.

	Antalet fall år					
	1921	1922	1923	1924	1925	1926 (uppskattat)
Ersättning på grund av:						
Olycksfall	86	88	119	122	146	139
Sjukdom	223	317	354	357	440	516

	Antalet beslutade ersättningsfall på 1 milj. tjänstgöringsdagar					
	1921	1922	1923	1924	1925	1926
Ersättning på grund av:						
Olycksfall	6.0	5.7	8.0	8.4	10.5	11.0
Sjukdom	15.5	20.6	23.8	24.5	31.7	41.0

Riksförsäkringsanstalten finner stegringen i frekvenstalen anmärkningsvärt stor och sätter denna stegring i samband med ökad kännedom om gällande ersättningsbestämmelser. I och med att utvidgade förmåner i ersättningsväg beredas, kan förväntas, att frekvenstalen än mera ökas och att kostnaden för statsverket stiger i samma proportion. Särskilt är härvid att bemärka den förändrade lydelsen av 19 § i förordningen. Enligt hittills gällande bestämmelser stadgas för rätt till sjukdomsersättning, att dylik ersättning utgår, »om sjukdom med därav följande skada yppas under eller efter slutad militärtjänstgöring och tjänstgöringen skäligen kan antagas hava till sjukdomen bidragit». Enligt de nya bestämmelserna skall ifråga om sjukdomsfall, som yppats under tjänstgöringen, dessa presumeras vara föranledda av militärtjänstgöringen, vadan sålunda ersättning är utesluten endast i de fall, att skälig anledning finnes att antaga, att sjukdomens framträdande föranletts av annan orsak än tjänstgöringen och att denna icke väsentligen bidragit därtill. Någon omläggning av bevisföringen beträffande sjukdom, vilken

yppats efter tjänstgöringen, har givetvis icke kunnat ske, men att ökade ersättningsanspråk som en följd av den omlagda presumtionen i paragrafens första del även i senare fallet komma att göra sig gällande, kan tagas för givet. I fråga om all socialförsäkring visar erfarenheten, att om ersättningsbeloppen utökas och gränserna för bestämmelsernas räckvidd göras mindre distinkta, ökade anspråk komma att framträda, vilka, stödda som de ofta äro av sakkunnig hjälp, bli svåra att tillbakavisa, ehuru fallen måhända ej ursprungligen varit avsedda att ligga inom bestämmelsernas ram.

Av den omständigheten, att värnpliktstjänsten är en tvångstjänstgöring, torde icke utan vidare böra följa, att staten ifråga om sjukdomsfall ålägges samma ersättningsplikt som beträffande olycksfall. Den förstnämnda ersättningen synes mera hava karaktär av understöd från statens sida, under det att olycksfallsersättningen allmänt anses som en rätt. Om jag sålunda intet har att erinra emot storleken av de på grund av olycksfall till de värnpliktige föreslagna ersättningarna, så finner jag däremot de föreslagna ersättningarna på grund av sjukdomsfall utgöra en allt för stor belastning på statsverket.

Av de i propositionen anförda kostnadsberäkningarna framgår, att de statliga utgifterna för den ifrågavarande försäkringen komme att utökas från 1,100,000 kronor per år till 2,270,000 kronor per år, vilket senare belopp motsvarar ett om cirka 10 år inträffande jämnviktsläge. Vid uppskattningen av det sannolika antalet ersättningsfall under 1928 och följande år har man räknat med frekvenstalen 12 för olycksfall och 35 för sjukdomsfall; allt per en miljon tjänstgöringsdagar. Med hänsyn till den förut påvisade stegringen i frekvenstalen samt den föreslagna mera rymliga ramen för ersättningars utgående synas mig de använda frekvenstalen ligga på underkant av dem, som med sannolikhet kunna förväntas. Riksförsäkringsanstalten framhåller även, att dess uppskattningar äro att betrakta såsom mycket approximativa, enär de till grund för desamma liggande antagandena i flera avseenden äro synnerligen osäkra.

Utgående från synpunkter i överensstämmelse med de ovan anförda har jag i utskottet uttalat den meningen, att den kungl. propositionen i sitt nuvarande skick bort av utskottet avstyrkas.»

Reservationer:

I fråga om utskottets hemställan under punkten A) I): (förslag till förordning om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring):

beträffande 1 §:

av herrar *Bäcklund, Höglund, Molander* och *Thore*, vilka i enlighet med riksförsäkringsanstaltens mening ansett frivilliga deltagare i militärtjänstgöring icke böra medtagas i författningen och alltså yrkat, att andra stycket av förevarande paragraf måtte ur författningsförslaget uteslutas;

beträffande 8 §:

av herrar *C. E. Svensson, Östergren, Borggren, Bäcklund, Höglund* och *Molander*, vilka tillstyrkt bifall till motionen II: 338, i vad den avser avfattningen av 8 §, och alltså hemställt, att paragrafen måtte erhålla följande lydelse:

»8 §.

Den årliga arbetsförtjänst, som i 6 och 7 §§ omförmäles, antages utgöra vid tiden för olycksfallet:

a) tvåtusen fyrahundra kronor

för värnpliktig, som, efter avslutande av honom enligt värnpliktslagen åliggande första tjänstgöring och repetitionsövningar eller motsvarande tjänstgöring, deltager i tjänstgöring eller övning, som enligt värnpliktslagen åligger honom eller som eljest i laga ordning blivit honom ålagd,

för värnpliktig, som avses i § 27 mom. 1 D värnpliktslagen och som fullgör i nämnda lagrum angiven fackutbildning eller facktjänstgöring, samt

för värnpliktig, som fullgör tjänstgöring, varom i § 27 mom. 1 B värnpliktslagen sägs, såsom furir vid armén eller flygvapnet eller i motsvarande tjänsteställning vid marinen;

b) ettusen åttahundra kronor

för värnpliktig, som icke avses härovan under a).

För fast anställd beräknas ifrågavarande arbetsförtjänst efter de grunder, som stadgas i 9 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete»; samt

beträffande 20 §:

av herrar *Bäcklund, Höglund* och *Molander*, vilka med tillstyrkande av bifall till motionen I: 228, i vad den avser förevarande paragraf, hemställt, att sista punkten i andra stycket av paragrafen måtte uteslutas och densamma alltså erhålla följande lydelse:

»20 §.

Med avseende å tillämpningen av bestämmelserna i 6 § skall, med iakttagande av vad nämnda bestämmelser i övrigt innehålla, i fall, varom i detta kapitel är fråga, följande lända till efterrättelse.

Ersättning enligt 6 § 1) tillkommer den sjuke vid övergående (akut) sjukdom, så länge sjukdomen varar och arbetsförmågan till följd därav är nedsatt med minst en fjärdedel, samt vid annan (kronisk) sjukdom, så länge arbetsförmågan till följd av sjukdomen är nedsatt med minst en fjärdedel och genom vård av den sjuke förbättring i hans tillstånd är att förvänta.

Livränta enligt 6 § 2) utgår, därest, sedan den sjukes rätt till sådan ersättning, som i 6 § 1) omförmäles, upphört, sjukdomen medfört under längre eller kortare tid bestående förlust av arbetsförmågan eller nedsättning av densamma med minst en tiondel. Dylik livränta må icke utbytas mot ett kapital för en gång.»

Tabell, utvisande beräknade kostnader under olika budgetår samt i jämviktsläget för ersättningar på grund av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, utgående såväl enligt nuvarande som enligt de av Kungl. Maj:t föreslagna nya bestämmelserna.

Ersättningens art	Beräknade kostnader i kronor för budgetåren										Årlig kostnad i kronor i jämviktsläget
	1927—28	1928—29	1929—30	1930—31	1931—32	1932—33	1933—34	1934—35	1935—36	1936—37	
Sjukpenning	233 000	324 000	330 000	330 000	330 000	330 000	330 000	330 000	330 000	330 000	330 000
Läkarvård m. m.	55 000	224 000	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000
Invaliditetsersättning	855 000	995 000	1 070 000	1 130 000	1 190 000	1 230 000	1 265 000	1 300 000	1 330 000	1 355 000	1 490 000
Begravningshjälp	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Efterlevandelivräntor	77 000	77 000	80 000	85 000	85 000	90 000	95 000	95 000	100 000	100 000	195 000
Samtliga ersättningar	1 235 000	1 635 000	1 735 000	1 800 000	1 860 000	1 905 000	1 945 000	1 980 000	2 015 000	2 040 000	2 270 000

RIKSFÖRSÄKRINGSANSTALTEN. *Bilaga B.*

Till Riksdagens Bankoutskott.

I skrivelse den 30 april 1927 har Kungl. Maj:t anbefallt riksförsäkringsanstalten att verkställa och senast den 7 maj 1927 till utskottet överlämna viss i utskottets skrivelse den 26 sistlidne april begärd utredning rörande den kostnadsökning, som skulle föranledas av bifall till vissa, dels motionsvis, dels inom utskottet framställda förslag till ändrad lydelse av 8 § i det vid Kungl. Maj:ts proposition nr 179 fogade förslaget till förordning om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Till åtlydnad härav får riksförsäkringsanstalten anföra följande.

Enligt 8 § i den föreslagna förordningen skulle den till grund för ersättningarnas beräknande liggande årliga arbetsförtjänsten antagas utgöra vid tiden för olycksfallet:

a) 1,980 kronor för vissa angivna grupper av värnpliktiga;

b) 1,620 kronor för övriga värnpliktiga.

För fast anställd skulle ifrågavarande arbetsförtjänst beräknas efter de grunder, som stadgas i 9 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

I motionen nr 228 i första kammaren har under punkt 2 hemställts om sådan ändring av nyssnämnda 8 §, att arbetsförtjänsten för de värnpliktiga skulle höjas till 2,500 kronor, respektive 2,000 kronor (jämte vissa ålderstillägg). I motionen nr 338 i andra kammaren föreslås ifrågavarande belopp till 2,400 kronor, respektive 1,800 kronor. För de fast anställda föreslås icke i motionerna någon ändring av den föreslagna förordningens bestämmelser rörande arbetsförtjänstens beräknande.

Inom utskottet har vidare ifrågasatts, att beloppen för den årliga arbetsförtjänsten skulle för de värnpliktiga bestämmas till 2,280 kronor, respektive 1,800 kronor.

Vid de kostnadsberäkningar, som nu verkställts, har hänsyn icke tagits till övriga i motionen I: 228 framställda yrkanden.

Beträffande den inbördes storleken av grupperna fast anställda och värnpliktiga har riksförsäkringsanstalten i sin skrivelse den 9 februari 1927 till statsrådet och chefen för försvarsdepartementet anfört, att antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga enligt förutsättningarna för försvarsbeslutet vid 1925 års riksdag kunde uppskattas till 55 % av hela antalet tjänstgöringsdagar för de personalgrupper, som skulle vara ersättningsberättigade enligt de föreslagna nya bestämmelserna. Med ledning av de i Kungl. Maj:ts proposition föreslagna ersättningsbestämmelserna kan det antagas, att av de sammanlagda kostnaderna 51,5 % komma att hänföra sig till ersättningar till de värnpliktiga och 48,5 % till ersättningar till de fast anställda.

Den antagliga medelarbetsförtjänsten för de fast anställda uppskattades i sistnämnda skrivelse till 1,900 kronor.

Beträffande medelarbetsförtjänsten för de värnpliktiga anförde anstalten i samma skrivelse följande:

»Vad de värnpliktiga beträffar, är att märka, att de, vilkas arbetsförtjänst skulle antagas till 1,980 kronor, äro jämförelsevis mycket få. En överslagsberäkning ger vid handen, att man befinner sig på den säkra sidan, om man för gruppen värnpliktiga räknar med en antagen genomsnittlig årlig arbetsförtjänst av 1,650 kronor.»

Om de i motionen I: 228 föreslagna ålderstilläggen tillsvidare lämnas ur räkningen, kan på samma sätt den genomsnittliga årliga arbetsförtjänsten för de värnpliktiga enligt de nu ifrågavarande förslagen uppskattas till

enligt motionen I: 228 ..... 2,040 kronor,
enligt motionen II: 338 ..... 1,850 kronor och
enligt inom utskottet ifrågasatt förslag ..... 1,840 kronor.

Med ledning av de nu anförda siffrorna är det möjligt att uppskatta kostnadsökningen enligt dessa tre förslag i jämförelse med det till grund för Kungl. Maj:ts proposition lagda förslaget. För kontantersättningarna (sjukpenning, livränta, begravningshjälp) kan ökningen beräknas genom att höja 51,5 % av den enligt det i propositionen framlagda förslaget beräknade kostnaden för dessa ersättningar i proportionen

2,040 : 1,650 för motionen I: 228,
1,850 : 1,650 för motionen II: 338 och
1,840 : 1,650 för det inom utskottet ifrågasatta förslaget.

Detta innebär, att kontantersättningarnas hela belopp kan antagas komma att ökas med respektive 12,2 %, 6,2 % och 5,9 %.

Kostnaderna för läkarvård m. m. röna icke någon inverkan av de angivna ändringarna i fråga om arbetsförtjänstens beräkning.

I nedanstående tabell äro de beräknade kostnaderna för budgetåren 1927/28 och 1928/29 samt i jämviktsläget sammanförda. I tabellen äro medräknade kostnaderna såväl enligt nuvarande som enligt föreslagna nya bestämmelser, dels enligt propositionen, dels enligt de i utskottets skrivelse angivna ändringsförslagen beträffande 8 § av den föreslagna förordningen.

Ersättningens art	Beräknade kostnader i kronor enligt					
	Kungl. Maj:ts proposition			motionen I: 228 utan hänsyn till ålderstillägg		
	Budgetåret 1927/28	Budgetåret 1928/29	I jämviktsläget	Budgetåret 1927/28	Budgetåret 1928/29	I jämviktsläget
Sjukpenning	233,000	324,000	330,000	240,000	360,000	368,000
Läkarvård m. m.	55,000	224,000	240,000	55,000	224,000	240,000
Invaliditetsersättning	855,000	995,000	1,490,000	860,000	1,023,000	1,670,000
Begravningshjälp	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000
Efterlevandelivräntor	77,000	77,000	195,000	77,000	78,000	217,000
Samtliga ersättningar	1,235,000	1,635,000	2,270,000	1,247,000	1,700,000	2,510,000

Ersättningens art	Beräknade kostnader i kronor enligt					
	motionen II: 338			inom utskottet framställt förslag		
	Budgetåret 1927/28	Budgetåret 1928/29	I jämviktsläget	Budgetåret 1927/28	Budgetåret 1928/29	I jämviktsläget
Sjukpenning	237,000	343,000	348,000	237,000	342,000	347,000
Läkarvård m. m.	55,000	224,000	240,000	55,000	224,000	240,000
Invaliditetsersättning	858,000	1,010,000	1,580,000	858,000	1,009,000	1,576,000
Begravningshjälp	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000
Efterlevandelivräntor	77,000	78,000	205,000	77,000	78,000	205,000
Samtliga ersättningar	1,242,000	1,670,000	2,388,000	1,242,000	1,668,000	2,383,000

I motionen I: 228 föreslås ytterligare, såsom ovan antytts, sådan ändring i 8 § av den föreslagna förordningen, att till den fastställda arbetsförtjänsten skulle för de värnpliktiga läggas tre ålderstillägg efter fem på varandra följande år med 300 kronor för varje gång.

En sådan bestämmelses inverkan på kostnaderna skulle så gott som uteslutande hänföra sig till de utgående livräntorna. Anstalten har utgått från, att motionären närmast avsett en höjning av *invalid*livräntornas belopp.

Med ledning av det antagande rörande avgången bland livräntetagarna, som anstalten gjort i sin underdåniga skrivelse den 7 december 1926 med kostnadsberäkningar rörande ersättning för kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, har en uppskattning av de ifrågasatta ålderstilläggens inverkan på kostnaderna för ersättningar till de värnpliktiga utförts. Denna uppskattning har givit vid handen, att ökningen av invaliditetsersättningarnas årliga belopp i jämviktsläget på grund av ålderstilläggen kan antagas komma att i avrundat tal uppgå till omkring 100,000 kronor.

Stockholm den 4 maj 1927.

J. MAY.

DAVID ÖSTRAND.

Stockholm, K. L. Beckmans Boktr., 1927.